

Uchwała Nr 244/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 25 maja 2017 r.

w sprawie wniosku Uniwersytetu Warszawskiego
o ponowne rozpatrzenie sprawy oceny programowej na kierunku „europeistyka - studia europejskie” prowadzonym w Centrum Europejskim Uniwersytetu Warszawskiego
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim

Na podstawie art. 52 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej uchwala, co następuje:

§ 1

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, uwzględniając opinię Zespołu odwoławczego, uznało, iż wyjaśnienia przedstawione we wniosku Uniwersytetu Warszawskiego o ponowne rozpatrzenie sprawy oceny programowej na kierunku „europeistyka - studia europejskie” prowadzonym w Centrum Europejskim Uniwersytetu Warszawskiego na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim **nie uzasadniają zmiany oceny pozytywnej** wyrażonej w § 1 Uchwały Nr 80/2017 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 9 marca 2017 r.

W § 2 Uchwały Nr 80/2017 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej stwierdziło, iż Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego spełnia wymagania kadrowe, programowe, w tym dotyczące osiąganych efektów kształcenia, oraz organizacyjne do prowadzenia na kierunku „europeistyka-studia europejskie” studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Poziom prowadzonego kształcenia odpowiada przyjętym kryteriom jakościowym w stopniu pozwalającym na wydanie oceny pozytywnej. Wszystkie przyjęte przez Polską Komisję Akredytacyjną kryteria jakościowe oceny programowej uzyskały ocenę w pełni.

Stanowisko Uczelni

W piśmie o ponowne rozpatrzenie sprawy z dnia 20 kwietnia 2017 r. Uczelnia wystąpiła z wnioskiem o przyznanie wyróżniającej oceny jakości kształcenia na kierunku „europeistyka - studia europejskie”, prowadzonym w Centrum Europejskim Uniwersytetu Warszawskiego na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Wnioskodawca stwierdził, iż Zespół Oceniający sformułował trzy zalecenia w odniesieniu do kryterium 1, 3 i 6. Co do zalecenia sformułowanego w odniesieniu do kryterium 1 Uczelnia podniosła, iż „...sądzimy, że to zalecenie wyniknęło z nieporozumienia, bowiem z naszej strony nie widzimy żadnego błędu ani zaniedbania, ani pola do działań korygujących. Nie bardzo też rozumiemy, jakie jeszcze stawia się przed nami oczekiwania, których spełnienie umożliwiłoby nam uzyskanie oceny wyróżniającej w tym obszarze”. Dalej Wnioskodawca stwierdził, że zalecenie dotyczące kryterium 3 dotyczyło konieczności pogłębienia współpracy z otoczeniem społeczno – gospodarczym. Podniósł, iż od końca 2015 r. Centrum Europejskie systematycznie i konsekwentnie dąży do wzmocnienia tych relacji. Świadczy o tym przyjęta strategia na lata 2015 – 2018 oraz realne działania mające na celu zinstytucjonalizowanie istniejącej współpracy oraz zinstytucjonalizowanie powiązań

z interesariuszami zewnętrznymi. W ramach przyjętej strategii od 1 września 2017 r. w Centrum będzie zatrudniony na pełny etat profesor zwyczajny, który ma być odpowiedzialny za w/w działania.

Następnie Wnioskodawca stwierdził, że jedyne zalecenie sformułowane w stosunku do kryterium nr 6 dotyczyło udziału studentów w pracach Komisji Dydaktycznej. Uczelnia podniosła, że od końca marca 2017 r. reprezentant studentów jest członkiem Rady Centrum Europejskiego UW, ponadto nawet bez tej formalnej obecności studenci mieli realny wpływ na kształt programu, „w związku z tym nie bardzo wiemy, co jeszcze moglibyśmy uczynić, aby udoskonalić nasz wewnętrzny system zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia tak, żeby mógł on zasłużyć na wyróżnienie”.

Wnioskodawca dodał, że do kryteriów 2, 4 i 5 Zespół Oceniający nie sformułował żadnych zaleceń, „nie bardzo więc rozumiemy, dlaczego w tych obszarach CE UW nie uzyskało najwyższej noty”.

Wnioskodawca wskazał dalej, iż przyznanie oceny wyróżniającej uzasadniają następujące obszary działalności CE UW:

- 1) unikalny w skali kraju program kształcenia wpisujący się w misję i strategię Uniwersytetu Warszawskiego,
- 2) zintegrowany zespół nauczycieli akademickich wywodzących się z różnych dyscyplin naukowych, posiadających bogate doświadczenie naukowe oraz praktyczne, prowadzących interdyscyplinarne badania naukowe,
- 3) bardzo wysoki stopień umiędzynarodowienia działalności,
- 4) funkcjonowanie systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia.

Odnosnie działań opisanych w pkt. 1 Uczelnia stwierdziła, że wyjątkową cechą programu kształcenia na ocenianym kierunku jest połączenie nauk humanistycznych i społecznych, „(...) a w ich ramach wielu dyscyplin, t.j. historii, etnologii, informatologii, nauki o polityce, ekonomii, prawa, socjologii, kulturoznawstwa. Według naszej wiedzy takiej wielości dyscyplin w programie kształcenia nie oferuje żadna inna jednostka w kraju”. Wnioskodawca podkreślił dalej znaczenie interdyscyplinarnego charakteru programu studiów, dla realizacji efektów kształcenia i dalszego rozwoju zawodowego absolwenta kierunku. Uczelnia podniosła dalej, iż na wyróżnienie zasługuje także wspieranie działalności naukowej studentów oraz szersze włączenie ich w prace badawcze prowadzone w jednostce, na potwierdzenie tej okoliczności podano, iż w latach 2013 – 2015, 8 studentów ocenianego kierunku opublikowało artykuły w recenzowanym czasopiśmie naukowym, a także iż studenci biorą aktywny udział w realizowanych przez CE UW projektach międzynarodowych. Odnosnie działań opisanych w pkt. 2 Uczelnia wskazała, iż „(...) o wyróżniającym charakterze programu kształcenia świadczy także dobór nauczycieli akademickich (...) Nauczyciele akademicy CE UW są przykładem naukowców przekraczających bariery jednej dyscypliny naukowej, co stanowi o unikalnym doświadczeniu dydaktycznym i zawodowym (...) Znaczna część kadry naukowo – dydaktycznej posiada doświadczenie praktyczne w administracji państwowej, na placówkach dyplomatycznych, w organizacjach międzynarodowych i pozarządowych, a efekty ich prac badawczych są w pełni wykorzystane w procesie dydaktycznym”.

Odnosnie działań opisanych w pkt. 3 Wnioskodawca wskazał, iż „o unikalności i wyróżniającym charakterze naszego programu kształcenia świadczy także bardzo bogata oferta wyjazdów na semestr studiów za granicę w ramach programów mobilnościowych”. Jednocześnie Uczelnia podkreśliła, że CE UW jest jedną z najaktywniejszych jednostek Uniwersytetu Warszawskiego, która rokrocznie „ściąga do swojej siedziby liczne grono zagranicznych studentów”. Wnioskodawca dodał, że polityka umiędzynarodowienia „(...)

procesu kształcenia i procesu badawczego zasługuje na wyróżnienie z tego powodu, że wykracza poza ramy kontynentu europejskiego (...) Unikalny walor ma współpraca CE UW z uniwersytetami państw azjatyckich (...) Doświadczenia wpływające z tej współpracy wykorzystywane są w procesie dydaktycznym poprzez wprowadzenie nowych treści, przykładów, włączanie studentów do projektów naukowych (...)"

Odnosnie działań opisanych w pkt 4 Wnioskodawca podniósł, iż CE UW „udowodniło, że jego system jest oryginalny, wszechstronny, zakorzeniony w instytucji, tzn. angażujący w działania pro jakościowe wszystkich pracowników zarówno naukowo – dydaktycznych, jak i administracyjnych oraz studentów. System działa sprawnie i skutecznie, przyczyniając się do monitoringu procesów dydaktycznych oraz ich poprawy(...). Według Zespołu Oceniającego system ten nie zasłużył na ocenę wyróżniającą, a jedynie na ocenę w pełni. Trudne jest to do zrozumienia, bowiem analiza działalności dydaktycznej CE UW w innych obszarach nie wykazała niedoskonałości tego systemu”.

Stanowisko Prezydium PKA

Zgodnie z przepisami statutu PKA wiążącymi w niniejszej sprawie, ocena wyróżniająca może być przyznana, jeżeli co najmniej 50% kryteriów I stopnia będzie spełnionych w stopniu wyróżniającym, w tym kryteria 1, 2 i 6, a pozostałe „w pełni” (ust. 2 załącznika nr 4 do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej). Zatem przepisy Statutu PKA wprowadzają mechanizm ustalania oceny końcowej. Składają się na nią oceny częściowe, ujęte w ekskluzywnej, pięciostopniowej skali: „wyróżniająco”, „w pełni”, „znacząco”, „częściowo”, „niedostatecznie”. Ani przepisy prawa powszechnie obowiązującego, ani przepisy Statutu PKA nie wskazują kryteriów rozróżnienia między oceną „wyróżniająco”, a oceną „w pełni”. Ekskluzywna terminologia użyta w powołanym przepisie Statutu PKA zobowiązuje do przyjęcia, iż legislator nie odesłał do instytucji znanych i zdefiniowanych w systemie prawa, ale do wiedzy profesjonalnej spoza systemu prawa, jaką dysponuje PKA. Wiedza ta obejmuje znajomość typowych modeli staranności w działaniach z zakresu szkolnictwa wyższego. W szczególności, w odniesieniu do ocen „w pełni” i „wyróżniająco”, za adekwatne modele staranności należy uznać – jako wzorzec działania adekwatny do oceny „w pełni” – model staranności należytej zaś – jako wzorzec działania adekwatny do oceny „wyróżniająco” – model staranności podwyższonej (szczególnej). Bezzasadne byłoby w tym kontekście przyjęcie, iż brak zastrzeżeń ze strony Zespołu Oceniającego, w odniesieniu do działań Uczelni jest równoznaczny ze spełnieniem przesłanki oceny przyznania wyróżniającej. Brak zastrzeżeń może być traktowany jako przesłanka do przyjęcia realizacji modelu staranności należytej, ale z pewnością nie jest wystarczającą przesłanką do przyjęcia, iż zrealizowany został model podwyższonej staranności w działaniu.

Prezydium PKA wzięło pod uwagę, iż Zespół Oceniający zalecił pewne działania naprawcze, wynikające ze stwierdzonych uchybień w zakresie kryterium 1, 3 i 6. Uczelnia podniosła we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, iż podjęła zalecane działania naprawcze wobec kryterium 3 i 6 (opisane wyżej), zaś zalecenie sformułowane w odniesieniu do kryterium 1 określiła jako „nieporozumienie” dodając, iż zostało ono wyjaśnione w odpowiedzi na raport z wizytacji. Niewątpliwie, wykonanie zaleceń Zespołu Oceniającego może być ocenione jako argument uzasadniający przyjęcie realizacji modelu należytej staranności w działaniu. Brak jednak podstaw logicznych, aby stwierdzić, iż realizacja zaleceń ZO może być potraktowana jako argument uzasadniający przyjęcie szczególnej staranności w działaniu.

Dla określenia cech obu modeli staranności w działaniu, kluczową kwestią jest określenie grupy odniesienia, w stosunku do której oceniany jest kierunek. Biorąc pod uwagę

wszystkie szkoły wyższe w Polsce, największe uczelnie z długą tradycją funkcjonowania, jak w przypadku Wnioskodawcy, dysponują szeregiem cech, które „z zasady” wyróżniają je na tle innych szkół wyższych (jak np. zatrudnienie znacznej liczby nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora). Grupę odniesienia należałoby zatem zawęzić zgodnie z arystotelesowską formułą równości, czyli ustalić cechy obu w/w modeli staranności w odniesieniu do grupy kierunków „europeistyka” prowadzonych na uczelniach reprezentujących podobny status i potencjał, co UW.

Należy opowiedzieć się za tym rozwiązaniem, gdyż lepiej oddaje ono zasadę sformułowaną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP: „Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne”, niż ustalanie przesłanek oceny wyróżniającej poprzez odniesienie sytuacji przedmiotowego kierunku do zbioru wszystkich kierunków studiów „europeistyka”, prowadzonych we wszystkich uczelniach działających w Polsce.

Biorąc powyższe pod uwagę, należałoby ocenić realizację cech modelu szczególnej staranności na przedmiotowym kierunku, uwzględniając przede wszystkim wiedzę na temat wyników ocen programowych formułowanych wobec analogicznych kierunków prowadzonych na innych uczelniach polskich posiadających status uniwersytetu, a nie wobec jakichkolwiek kierunków objętych ocenami programowymi PKA, jak wskazuje Wnioskodawca na str. 2 *in fine* wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, powołując się ogólnie na „bazę raportów na stronie internetowej PKA”.

Źródłem ustaleń nowych, potwierdzających zasadność wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy, mogłyby być wyjaśnienia i dokumenty złożone po podjęciu uchwały Prezydium PKA, jeżeli dowodziłyby zaistnienia nowych okoliczności w sprawie, np. realizacji skutecznych działań projakościowych.

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, Wnioskodawca wskazał następujące działania, przemawiające – jego zdaniem – na rzecz oceny wyróżniającej:

- 1) unikalny w skali kraju program kształcenia wpisujący się w misję i strategię Uniwersytetu Warszawskiego,
- 2) zintegrowany zespół nauczycieli akademickich wywodzących się z różnych dyscyplin naukowych, posiadających bogate doświadczenie naukowe oraz praktyczne, prowadzących interdyscyplinarne badania naukowe,
- 3) bardzo wysoki stopień umiędzynarodowienia działalności,
- 4) funkcjonowanie systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia.

Argumenty podniesione przez Wnioskodawcę nie dotyczą jednak działań nowych, nieznanymi Zespołowi Oceniającemu, ale interpretacji działań znanych już ZO i wziętych pod uwagę jako przesłanki podjęcia Uchwały Nr 80/2017 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 9 marca 2017 r. Prezydium PKA podziela pogląd ZO, iż działania związane z jakością kształcenia na ocenianym kierunku prowadzone są na w pełni satysfakcjonującym poziomie. Niemniej, brakuje przesłanek do przyjęcia, aby działania te odbiegały od modelu należytej staranności, aktualnego w przypadku kierunków „europeistyka” prowadzonych w uczelniach o potencjale porównywalnym z UW. Programy kształcenia kierunków „europeistyka” wykazują znaczące cechy odmienne, co wynika z braku ugruntowanego wzorca konstrukcji programów kształcenia na kierunku „europeistyka”, a także z różnych podejść do określania profilu absolwenta tego kierunku. Interdyscyplinarne zainteresowania kadry są w przypadku kierunku „europeistyka” sytuacją typową, wynikającą z samego charakteru kierunku, którego efekty kształcenia obejmują wiedzę i umiejętności z zakresu procesów politycznych, społecznych, ekonomicznych i kulturowych zachodzących w Europie. Prowadzenie kierunku „europeistyka”, z natury rzeczy musi opierać się na współpracy międzynarodowej. Ponownie, zachodzi sytuacja typowa, jak w przypadku innych kierunków europeistyka, prowadzonych na uniwersytetach. Wreszcie, rozwiązania

wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia tudzież sposób ich wdrażania nie odbiegają od innych kierunków, w przypadku których sformułowana została ocena „w pełni”. *Per facta concludentia* potwierdza to sama Uczelnia, skoro we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy nie wskazała żadnej cechy, która wyróżniałaby wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia funkcjonujący na kierunku. Sam fakt skutecznego działania systemu nie jest przesłanką do przyjęcia, iż działania projakościowe podejmowane są ze szczególną starannością.

W związku z powyższym sformułowana uprzednio ocena programowa **pozostaje w mocy**.

§ 2

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
2. Rektor Uniwersytetu Warszawskiego.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ

Krzysztof Diks